

OBSAH

Z VÝŠIN A NÍŽIN

I. De profundis

HYMNUS (JV)	11
VESŇANKY (MM)	
Zima se divila	13
Hřmí! Ten čas toužený daleko není	14
Hřeje sluníčko	15
Sluníčko všude v jarní čas	17
Rozvíjej už, doubravěnko	17
Vzpomeň, ach, vzpomeň si	18
Tvář nebes už se vyjasnila	19
Ještě slavík na zahrádce štěbetá	20
Ach, jak tě dávno čekáme, vesno!	21
Rád bych tě, vesno, zpěvem vítal zase	22
Co tam v poli kouřem dýmá?	23
Vy mé jarní písně	24
Mé písně, dumy moje	25
PODZIMNÍ DUMY (MM)	
Podzimní větre, ty, co v nářku stále	27
Jeřábi I Nad stepí, polem, nad vrchy a doly	28
II Poslové severu, tam v jižním kraji	28
Tichounce plyne říčka proudem čistým	29
Se stromů zvadlé listí opadává	30
SMUTNÉ PÍSNĚ (MM)	
Ne, nejsem tím vinen, že smutně tak zpívám	31
Tak někdy přijdou smutné chvíle	31
Do moře slz, prolitých nad křivdami	32
Ať třeba jednou zhyne já	33
Oj, brzo já, brzičko vstanu	33
Lidé jako by mne neznali!	34
NOČNÍ DUMY (MM)	
Vy noci bez konce, vy noci beze sna	36
Den za dnem, všecy stejně stále	37
Zbytek polen v kamnech dohořel	37
Ty neopušt mne, bolesti má dravá	38

DUMY PROLETÁŘE	
Soudruhům z vězení (JZ)	40
U soudu (JTJ)	41
Semper idem (JTJ)	43
Soudruhům (JTJ)	44
Ne, člověk není nepřítel (JTJ)	45
Ač nedlouho jsem na světě (JTJ)	46
Jak plakali jste! Nářky falešnými (JZ)	47
EXCELSIOR	
Čeledín (JTJ)	48
Orel (JV)	51
Lamači (JV)	52
Idyla (JV)	54
<i>II. Profily a masky</i>	
MILOSTNÝ LIST (AK)	
Až přijde čas, s tlukoucím srdcem, milá	61
Hrdě plul jestřáb v azurovém moři	62
Mínul ten den... Dvě léta pryč už jsou	63
Triolet	63
Já neklamala tě	64
I tebe čeká cesta vyšlapaná	65
Já žít však budu, protože chci žít!	66
ZNÁMÝM I NEZNÁMÝM	
N. N. (JZ)	67
Anně P. (JZ)	68
O. O. (JZ)	70
Tatána Rebenščuková (JZ)	71
Hryc Turčyn (JTJ)	72
VOSY (JTJ)	
Jsme vosy, jsme vosy!	74
Býval mužik kdysi pán	75
Poslouchej, synu, co ti moudrost říká	76
„Zemědělec“	77
Hrůza na Rusi	78
<i>III. Sonety (HJ)</i>	
SVOBODNÉ SONETY	
Sonety — to jsou otroci. V nich sténá	83
Proč nosíš, chlope, rytířský kroj všude?	83
Kotljarevskyj	84
Národní píseň	85
Tupci dnes haní naši dobu zlou	85
Věda	86

Bojíte se snad ohnivé té lázně	87
Směšný je svět! Však básník směšnější je	88
Sixtinská madona	88
Píseň budoucnosti	89
Dost, přestaňte již k slovům slova klást	90
Ne, nikoho jsem v světě nemiloval	90
Já nacházel jsem hoře bez ustání	91
Když krásu do sonetů dokonalých	92
VĚZEŇSKÉ SONETY	
Zde je dům smutku, pláče, nařikání	93
Hej, zapsali nás jako dobytek	93
Noc nastala už. V celách ze všech koutů	94
Ráno, než na hodinách bije pět	95
No, někdy bývá ve věznicích rád	95
Umlkla píseň. Zlatokřídlý pták	96
Co duní zde, co zvoní jako z mraků	97
Vstoupil k nám panák	97
Vězeňská píseň	98
Krvavé sny	I V žaláři se mi zdají strašné sny 99
	II Kristus svůj kříž na vrchol Golgaty 100
	III „A zač my v mukách umírali?“ kvílí 100
	IV A zde zas Honta, od ran celý zsinalý 101
	V Minul čas tortur? Lžeš! Je dávno již 102
Věznice národů, tys v jednom kruhu	102
Epilog	103
IV. <i>Haličské obrázky</i> (LK)	
V kořalně	107
Velikonoce	108
Maksym Cjunyk	109
Mychajlo	110
Bába Mytrycha	112
Čtyrák	113
Zamyšlení nad mezí	114
Zamyšlení nad mužickým polem	120
V lese	121
Smrt vraha	123
UVADLÉ LISTÍ (JV)	
PRVNÍ HRST	
Po dlouhém, tupém, tíživém spánku	131
Nemám strach z Boha, nemám strach z běsů	132
Proč tě tak miluji, překrásná moje paní	133
Jednou jsme se znenadání	133
Ano, tys jediná pravdivá láska moje	134
Tvůj zrak je jako tiché moře	135

„Vzdej se všech nadějí!“	135
Ty pole bez konce, ty pole bílé	137
Když mě potkáš na ulici	137
Kolikrát se mi objevuje v snech	138
Neproklínal jsem tě, drahá	139
Ach mé štěstí, nevyčítám ti to	140
Přízrak	140
Epilog	143

DRUHÁ HRST

V Přemyšlu nad zeleným proudem Sanu	145
Poledne	147
Rozpučel javor, zelený javor	148
Hoj, ty mé děvčátko, jako květ prosté	149
Kalinečko moje, proč se v háji skláníš	150
Doubečku, dube zelenavý	151
Ach ty žale, žale	152
Pročpak se nesměješ nikdy?	152
Ve vlaku	153
Smějte se mi, věčné hvězdy!	154
Dokud tě nevidím	154
Až někdy za noci uslyšíš pod okny	155
Jak zvíře v jařmu táhnu dál den ze dne	155
Padá, padá, padá sníh	156

TŘETÍ HRST

Když vodu přikryjí ledy	157
Matičko moje milovaná!	157
Písni, mé ubohé střelené ptáče	159
Buď sbohem též. Už nikdy víc	159
Dost, písni, dost! Už nemáš sil	160
Duše je nesmrtelná! Žije věčně!	161
Taková malá, drobná věc	163

MŮJ SMARAGD

POKLONY

Mluví básník (ZH)	167
Mluví Ukrajina (ZH)	168
Rozjímání (ZH)	169
Šedohlavému (ZH)	170
Dekadent (JV)	171

PARENETIKON (ZH)

Takový půst na nás přece nechce Bůh	173
Ze srdce modlil se Mojžíš	174
Pro špinavý svinský rypák	174
Nač lampu dolévat	174

Špatný otec, špatná matka	175
Kdo v první čtvrti života	175
Sloky: V purpuru vychází slunce	176
Moucha na hnisavé rány	176
PODOBENSTVÍ (JV)	
Podobenství o životě	177
Podobenství o víře	181
Podobenství o lásce	182
Podobenství o přátelství	183
DO BRAZILIE (JZ)	
Až uslyšíš, jak tlučou v noční vzduch	186
Dva páni jdou kolem nich	187
Ach, jak rozlilo ses, velké ruské hoře	188
Dopis z Brazílie	189
Z DNŮ ŽALU (MM)	
Z DNŮ ŽALU	
Den a noc tu zlostný vítr	197
V parku jedna pěšinka je	198
Když někdy v teskném zadumání	198
Kam jdu, ať dělám cokoli	199
Nelze zapomenout!	200
Bezmocnost — jaké hrozné utrpení!	201
Já nejsem stár — čtyřicet je mi jen	202
A zas už rozjímání! K čertu s tím!	202
Hle, jaká noc! Je jasno, všude klid	203
VZPOMÍNKY	
Dřív než mi v srdci zhasne tvůrčí síla	206
Ó, vždyť i já jsem jednou poznal v žití	206
Maličká ves uprostřed luk a niv	207
Hle, panský dům! Na kopci nade vsí	208
Já tehdy nejvíc jsem se lidí bál	209
Zdravím tě, věrný druhu, tichý háji	210
Nedokončím tě, nebohá má písni!	211
V PLENÉRU	
Po koberci purpurovém	212
Vesnice je pod tou strání	214
Chodí mlhy, chodí v kraji	215
SEMPER TIRO	
Semper tiro (JZ)	219
Sonet (JZ)	220
Lesy zříš v mlze stát (JZ)	220

Jsou ty housle celé rozladěné! (JZ)	221
Conquistadoři (JZ)	221
NOVÉ POPĚVKY	
Cechmistr Kuprián (ZH)	223
Příhoda (JZ)	226
Jaké je to v nebi? (JZ)	227
Tragedie zpěvačky (JZ)	230
NA STARÁ THEMATA (JZ)	
Nepřišel čas, bratři, vyprávěti	233
Blahoslavený muž, jenž kráčí na soud hříšných	234
Zbývaly právě tři dny do mé svatby	235
Havrane, zas mě obletuješ hbitě	237
Půlnoční pláč se rozleh v tichu po okolí	238
Kde všude v dávných dobách naší minulosti	238
Vytáhla v boj ruská síla	239
U řek babylonských i já sedával jsem	241
Jestli je to tvoje vůle	243
Říká si hloupá duše mnohá	244
Z KNIHY KAAF	
V překrásném snu jsem přišel do údolí (JZ)	247
F. R. (JTJ)	249
Je půlnoc. Mrtvo. Chladno. Vítr vyje (JTJ)	251
Kdybys ty znal, co váží slůvko vřelé (JTJ)	253
Poslední soud (JTJ)	254
BÁSNĚ MIMO SBÍRKY (JZ)	
Ševčenko a ctitelé	269
Ožíváš znovu, naději má!	269
Pozdrav	270
Dřevorubec	272
Memorandum bodláků	276
Mnohoslibný	281
Smutek táhne holým kopcem	283
POEMY (JV)	
Ivan Vyšenský	287
Mojžíš	328
DOSLOV	393
POZNÁMKY	400

Básně přeložili: Zdeňka Hanusová (ZH), Hana Jechová (HJ), Anna Křemenáková (AK), Luděk Kubišta (LK), Marie Marčanová (MM), Jan Tureček-Jizerský (JTJ), Jan Vladislav (JV) a Jan Zábřana (JZ).